

Değişkenler ve operatörler

Programın bir şeyi aklında tutmasını ve doğru mu yanlış mı diye sormasını öğreneceğiz.

Değişken nedir?

let ve const

number, string, boolean

==, &&, ||, !

SORU

Oyunda skor şu an 7. Program bunu nerede tutuyor?

`draw` her frame baştan çalışıyor. Bir sonraki frame'de skorun 7 olduğunu nereden bilecek?

Değişken: üstünde adı yazan bir kutu

- Kutunun bir **adı** var: skor .
- İçinde bir **değer** duruyor: 7.
- İsteddiğimiz zaman içine bakabiliriz. Buna **okumak** denir.
- İstedğimiz zaman içindekini değiştirebiliriz. Buna **atamak** denir.

Değişken

Değişken (variable)

Program çalışırken değeri okunabilen, değiştirilebilen ya da sabit tutulabilen, isimlendirilmiş bellek alanıdır.

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
let skor = 0;
```

let

Yeni bir kutu aç.

skor

Kutunun adı.

=

İçine şunu koy.

0

İlk değer.

Kutunun adı aynı kalır, içi değişir

`skor = skor + 1` **nasıl okunur?**

Önce sağ taraf hesaplanır: kutunun içindekine 1 ekle. Sonra sonuç aynı kutuya geri yazılır. Bu bir denklem değil, bir **komut**.

Bir oyunun hafızası: bir avuç kutu

ÇıktıÇalıştırBüyüt

Elif · Seviye 1

Hasar al Altın toplar Yeniden başla

can	3	sayı
altın	120	sayı
seviye	1	sayı
ad	"Elif"	metin
oyunBitti	false	boolean

Düğmelere tıklayın. Ekranda gördüğünüz her şey (kalpler, altın, seviye) sağdaki kutulardan okunuyor. Oyunu kaydetmek, bu kutuların içindekileri bir yere yazmaktır.

Skor her frame 1 artsın

sketch.js

Kopyala

Düzenle

Büyüt

```
1 let skor = 0;
2
3 function setup() {
4   createCanvas(400, 200);
5 }
6
7 function draw() {
8   background(240);
9   skor = skor + 1;
10
11   fill(0);
12   textSize(64);
13   text(skor, 40, 125);
14 }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Kutu en üstte, bir kez açılıyor. `draw` her frame aynı kutuya bakıp içeriğini 1 artırıyor.

SORU

**let skor = 0; satırını draw 'ın
içine taşırsak ne görürüz?**

Sayı yine artar mı? Tahmininizi söyleyin, sonra deneyelim.

Ekranı hep 1 yazar

sketch.js

Kopyala

Düzenle

Büyüt

```
1 function setup() {  
2   createCanvas(400, 200);  
3 }  
4  
5 function draw() {  
6   background(240);  
7   let skor = 0;  
8   skor = skor + 1;  
9  
10  fill(0);  
11  textSize(64);  
12  text(skor, 40, 125);  
13 }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

1

Her frame yeni bir kutu

`draw` içinde açılan kutu, frame bitince çöpe gider. Oyun boyunca yaşaması gereken değerleri `setup` ve `draw` 'ın **dışında**, en üstte tanımlayın.

Kutu açmanın üç yolu

let

İçi sonradan **değişebilen** kutu.
Skor, konum, can.

const

Kilitli kutu. Bir kez değer verilir,
sonra **değiştirilemez**. Hedef
skor, tuval ölçüsü.

var

Eski sözdizimi. Beklenmedik
davranışlara yol açabilir. Bu
derste kullanmıyoruz.

`let` ve `const` **blok kapsamlıdır**: süslü parantez `{ }` içinde tanımlanırsa dışarıdan erişilemez. `var` ise fonksiyon kapsamlıdır.

Dört kutu, üç tür

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
1 let skor = 0; // Tam sayı (number)
2 let oyunAdi = "Daire Tıklama"; // Metin (string)
3 let oyunBitti = false; // Mantıksal değer (boolean)
4 const HEDEF_SKOR = 10; // Sabit – sonradan değiştirilmez (BÜYÜK_HARF örfi)
```

skor

0

number

oyunAdi

"Daire Tıklama"

string

oyunBitti

false

boolean

HEDEF_SKOR

10

number · sabit

Üç temel veri türü

Tür	Ne tutar?	Örnek	Oyunda nerede?
number	Tam ya da ondalıklı sayı	42 , 3.14 , -7	Konum, boyut, skor, can
string	Metin (tırnak içinde)	"Merhaba" , 'p5.js'	Skor yazısı, "Kazandın!" mesajı
boolean	Doğru ya da yanlış	true , false	oyunBitti , hedefVuruldu

JavaScript'te `undefined` , `null` , `object` gibi başka türler de var. Şimdilik bu üçü yeterli.

Kutu küçük gelirse: 255'ten sonrası

Pac-Man 1980

Seviye sayısı 0–255 arası değer alabilen küçük bir kutuda tutuluyordu. 256. seviyede sayı kutuya sığmaz, ekranın yarısı anlamsız karakterlerle dolar.

The Legend of Zelda 1986

Cüzdan en çok 255 rupi alır. Sebep aynı: paranın tutulduğu kutu ancak o kadarını saklayabiliyor.

Bizde durum

JavaScript'te sayı kutuları çok daha geniştir; skorunuz 255'te takılmaz. Ama her değişkenin bir türü ve o türün bir sınırı olduğu fikri bütün dillerde vardır.

Kutuya iyi bir ad koymak

Anlamlı adlar

`hedefX`, `topHizi`, `kalanSure`

Belirsiz adlar

`a`, `b`, `temp1` : kodu izlemeyi zorlaştırır.

`x` ve `y` gibi tek harfli adlar koordinat için yaygındır.

camelCase (deve notasyonu)

İlk kelime küçük harfle başlar; sonraki kelimelerin ilk harfi büyüktür. Arada boşluk ya da alt çizgi yoktur.

Sabitlerde BÜYÜK_HARF

Tüm harfler büyük, kelimeler alt çizgiyle ayrılır:

`HEDEF_SKOR`, `MAKS_CAN`.

İkisi de dilin zorunlu kuralı değil, topluluğun benimsediği bir **örf** (convention). Örneklerimizde hep bu düzeni kullanacağız.

SORU

`x = 5` ile `x === 5` aynı şey mi?

Biri bir şey yapıyor, diğeri bir şey soruyor. Hangisi hangisi?

Tek eşittir atar, üç eşittir sorar

X = 5

Atama "x kutusuna 5 koy." Kutunun içi değişir.

X === 5

Karşılaştırma "x'in içindeki 5 mi?" Kutu değişmez; cevap `true` ya da `false` olur.

Dikkat

Eşitlik sorusu için `==` de vardır ama tür dönüşümü yapar: `"5" == 5` sonucu `true` çıkar. Örneklerimizde hem değeri hem türü kontrol eden `===` kullanıyoruz.

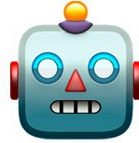
Bir işaret eksik, karakter ölü

`if (can = 0)` yazdım. Can
sıfırsa oyun bitsin diye.

niyet: soru sormak

Tek eşittir... Tamam, `can`
kutusuna 0 koyuyorum.

bilgisayar: emir aldı

Oyun başlar başlamaz canım
sıfırlanıyor!

sonuç

Editör bu satırda hata vermez; çünkü yazım kurallarına uygundur. Karşılaştırma yapılan her yerde üç eşittiri sayın.

Metinle (string) neler yapılır?

İşlem	Yazımı	Örnek	Sonuç
Birleştirme	"a" + "b"	"Skor: " + 7	"Skor: 7"
Uzunluk	metin.length	"p5.js".length	5
Büyük / küçük harf	.toUpperCase() / .toLowerCase()	"Hi".toUpperCase()	"HI"
Eşitlik	===	durum === "bitti"	true ya da false

Mini oyunlarımız çoğunlukla sayı ve boolean ile ilerler. Yine de skor yazısı, seviye adı ya da "Kazandın!" gibi mesajlar string'dir.

Skoru ekrana yazmak

sketch.js

Kopyala

Düzenle

Büyüt

```
1 let skor = 7;
2 let oyunAdi = "Daire Tıklama";
3
4 function setup() {
5   createCanvas(400, 200);
6 }
7
8 function draw() {
9   background(240);
10  fill(0);
11
12  let mesaj = "Skor: " + skor; // "Skor: 7"
13  text(mesaj, 20, 40);
14
15  if (oyunAdi.length > 0) {
16    text(oyunAdi.toUpperCase(), 20, 70);
17  }
18 }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Skor: 7

DAIRE TIKLAMA

- Skor `number` olarak tutulur; ekrana yazarken metinle birleştirilir. Metnin rengi `fill` ile ayarlanır.
- Sayıyı metne çevirmenin başka yolları: `String(skor)` ya da `skor + ""`. Tersi (`Number("10")`, `parseInt`) şimdilik gerekmiyor.

Karşılaştırma operatörleri

Her karşılaştırmanın sonucu bir boolean'dır: `true` ya da `false`.

Operatör	Sorduğu soru	Örnek	Sonuç
<code>===</code>	Tam eşit mi? (değer + tür)	<code>skor === 10</code>	skor 10 ise <code>true</code> ; 7 ise <code>false</code>
<code>!==</code>	Eşit değil mi?	<code>durum !== "bitti"</code>	durum <code>"oynuyor"</code> ise <code>true</code>
<code><</code>	Küçük mü?	<code>x < 100</code>	x 50 ise <code>true</code> ; 150 ise <code>false</code>
<code>></code>	Büyük mü?	<code>y > 200</code>	y 250 ise <code>true</code> ; 100 ise <code>false</code>
<code><=</code>	Küçük ya da eşit mi?	<code>skor <= 5</code>	skor 5 ise <code>true</code> ; 7 ise <code>false</code>
<code>>=</code>	Büyük ya da eşit mi?	<code>can >= 1</code>	can 1 ise <code>true</code> ; 0 ise <code>false</code>

`==` ile `===` farkı: tür dönüşümü

`"10"` bir **string**, `10` ise bir **number**. Görünüşte aynılar ama türleri farklı.

- `==` karşılaştırmadan önce türleri birbirine çevirmeye çalışır (**type coercion**).
- `===` hem değere hem türe bakar.
- Aynı ayırım "eşit değil" için de geçerli: `!=` dönüştürür, `!==` dönüştürmez.

İfade	Sonuç
<code>"10" == 10</code>	true
<code>"10" === 10</code>	false
<code>10 === 10</code>	true
<code>"10" != 10</code>	false
<code>"10" !== 10</code>	true

Sürpriz eşleşmeleri önlemek için örneklerimizde `===` ve `!==` kullanıyoruz.

SORU

“Canım varsa ve oyun bitmediyse devam et.”

Burada iki ayrı soru var. İkisini tek bir soruda nasıl birleştiririz?

Mantıksal operatörler

Karşılaştırmaların ürettiği `true` / `false` değerlerini birleştirirler. Sonuç yine bir boolean'dır.

Operatör	Anlamı	Örnek	Sonuç
<code>&&</code>	VE: iki koşul da doğru olmalı	<code>x > 0 && x < 400</code>	x 150 iken <code>true</code> ; 500 iken <code>false</code>
<code> </code>	VEYA: en az biri doğru yeter	<code>can === 0 sure === 0</code>	can 0, sure 30 iken <code>true</code>
<code>!</code>	DEĞİL: değeri tersine çevirir	<code>!oyunBitti</code>	oyunBitti <code>false</code> ise <code>true</code>

Sorunun cevabı: `can > 0 && !oyunBitti`

İki yeni sözcük

Operand

Bir operatörün üzerinde işlem yaptığı değer ya da ifadedir.

- `skor === 10` : operatör `===` ; operandlar `skor` ve `10` .
- `x > 0 && x < 400` : `&&` 'nin operandları iki koşul.
- `!oyunBitti` : `!` tek operand alır.

Doğruluk tablosu

Bir ifadenin, farklı girdi değerlerinde `true` mu `false` mu olduğunu satır satır gösteren tablodur.

- İki operand varsa $2 \times 2 = 4$ **durum**.
- Tek operand varsa **2 durum**.

&& (VE): ikisi de doğru olmalı

A	B	A && B
true	true	true
true	false	false
false	true	false
false	false	false

Oyunda: `can > 0 && !oyunBitti`

can	oyunBitti	can > 0	!oyunBitti	Sonuç
3	false	true	true	true
0	false	false	true	false
3	true	true	false	false

|| (VEYA): en az biri doğru yeter

A	B	A B
true	true	true
true	false	true
false	true	true
false	false	false

Oyunda: `can === 0 || sure === 0`

can	sure	can === 0	sure === 0	Sonuç
0	45	true	false	true
2	0	false	true	true
2	45	false	false	false

! (DEĞİL): tersine çevir

A	!A
true	false
false	true

- ! tek bir boolean değeri tersine çevirir.
- !oyunBitti : oyun bitmediyse true , bittiyse false .
- "Oyun bitmediyse" diye okunur.

Üç tablo yan yana

A && B (VE)

A	B	A && B
true	true	true
true	false	false
false	true	false
false	false	false

Yalnızca ikisi de true → true

A || B (VEYA)

A	B	A B
true	true	true
true	false	true
false	true	true
false	false	false

En az biri true → true

!A (DEĞİL)

A	!A
true	false
false	true

tersine çevirir

İki operandlı operatörlerde 4 durum, ! için 2 durum.

SORU

**Matematikte $20 < x < 60$ yazarız.
JavaScript'te de çalışır mı?**

x = 70 olsun. 70, 20 ile 60 arasında değil. Sizce sonuç ne çıkar?

Çalışır ama yanlış cevap verir

- 1 JavaScript önce `20 < 70` sorusunu çözer: `true`.
- 2 Sonra `true < 60` sorusunu sorar.
- 3 Sonuç: `true`. Oysa 70 aralıkta değil!

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
1 // Yanlış beklenti (matematik yazımı - JS'te güvenilir değil):  
2 // 20 < x < 60  
3  
4 // Doğru:  
5 20 < x && x < 60
```

Aralık her zaman `&&` ile yazılır

Tuvalin içinde mi? `x > 0 && x < width`

Python'da olur, burada olmaz

Bazı diller zincirli karşılaştırmaya izin verir.

Matematikte geçerli görünen her yazım kodda aynı anlama gelmez; dilin kuralları esastır.

Mantıksal operatörlerle şekil boyamak: &&

sketch.js · satır 18-42

Kopyala

Büyüt

```

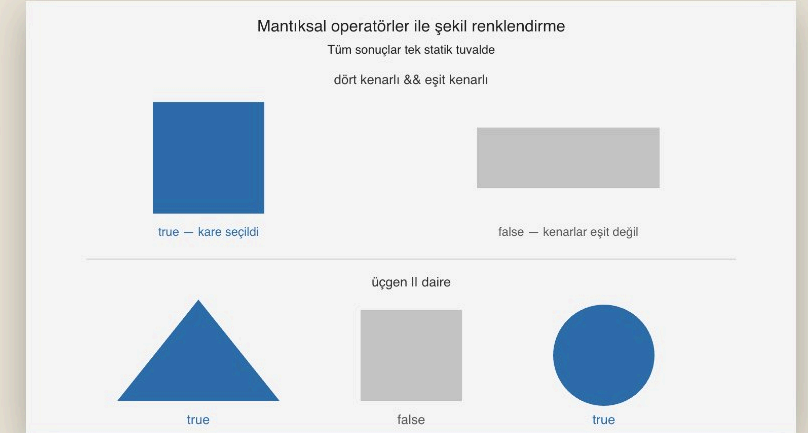
18 let secili = color(45, 110, 170);
19 let diger = color(195);
20
21 // && : dört kenarlı VE eşit kenarlı
22 fill(55);
23 textSize(13);
24 text("dört kenarlı && eşit kenarlı", 380, 82);
25
26 let dortKenar = true;
27 let esitKenar = true;
28 if (dortKenar && esitKenar) {
29   fill(secili);
30 } else {
31   fill(diger);
32 }
33 rect(125, 100, 110, 110); // kare
34
35 dortKenar = true;
36 esitKenar = false;
37 if (dortKenar && esitKenar) {
38   fill(secili);
39 } else {
40   fill(diger);
41 }
42 rect(445, 125, 180, 60); // dikdörtgen

```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Mantıksal operatörlerle şekil boyamak: | |

sketch.js · satır 58-82

Kopyala

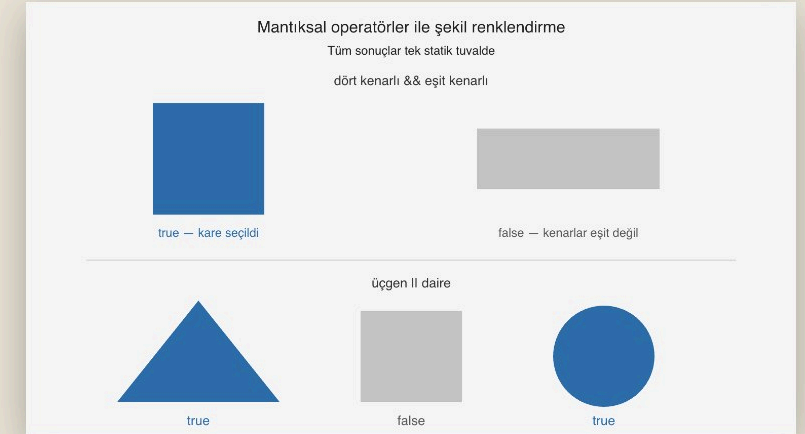
Büyüt

```
58 let ucgenMi = true;
59 let daireMi = false;
60 if (ucgenMi || daireMi) {
61   fill(secili);
62 } else {
63   fill(diger);
64 }
65 triangle(90, 395, 170, 295, 250, 395);
66
67 ucgenMi = false;
68 daireMi = false;
69 if (ucgenMi || daireMi) {
70   fill(secili);
71 } else {
72   fill(diger);
73 }
74 rect(330, 305, 100, 90); // kare
75
76 ucgenMi = false;
77 daireMi = true;
78 if (ucgenMi || daireMi) {
79   fill(secili);
80 } else {
81   fill(diger);
82 }
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

Bu örnekteki iki yeni komut

Komut	Ne yapar?
<code>triangle(x1, y1, x2, y2, x3, y3)</code>	Verilen üç köşe noktasını birleştirerek üçgen çizer.
<code>color(r, g, b)</code>	Bir RGB rengini değer olarak oluşturur. Değişkende saklanır; <code>fill</code> ve <code>stroke</code> ile kullanılır.

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
let secili = color(45, 110, 170); // rengi kutuya koy; çizim yapmaz
fill(secili);                    // dolgu rengi olarak kullan
```

Rengi bir kez tanımlayıp birçok yerde kullanabilirsiniz. Değiştirmek istediğinizde tek satır değişir.

İkiden fazla koşulu birleştirmek

Biçim	Örnek	Ne zaman <code>true</code> ?
Üçlü VE	<code>skor >= 5 && can > 0 && !oyunBitti</code>	Üçü birden doğruysa
Üçlü VEYA	<code>can === 0 sure === 0 skor >= 100</code>	En az biri doğruysa
VE + VEYA	<code>(skor >= 10 && can > 0) oyunBitti</code>	Skor ve can koşulu tutarsa ya da oyun bitmişse
Tuval sınırı	<code>x > 0 && x < 400 && y > 0 && y < 400</code>	Nokta tuvalin içindeyse

Sıra ve parantez

İfade soldan sağa değerlendirilir; `&&`, `||` 'den önce işlenir. Karışıklığı önlemek için parantez kullanın.

Sandık açılır mı? Kutulara tıklayın

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

anahtarVar

true

maymuncukVar

false

tuzakVar

false

sandık açıldı

```
(anahtarVar || maymuncukVar) && !tuzakVar
```

```
anahtarVar || maymuncukVar → true
```

```
!tuzakVar → true
```

```
hepsi birlikte → true
```

Önce tahmin edin, sonra tıklayın: sandığın açılması için kaç farklı kutu kombinasyonu var? Oyunlardaki kapı, sandık ve görev kuralları bu tür ifadelerle yazılır.

Kısa devre: ikinci soruya hiç bakılmayabilir

&&

İlk koşul `false` ise sonuç zaten `false`. İkinciye bakılmaz.

`can > 0 && skor === hedefSkor`: `can` 0 ise skor kontrol edilmez.

||

İlk koşul `true` ise sonuç zaten `true`. İkinciye bakılmaz.

Neden önemli?

Bu davranışa **kısa devre** (short-circuit) denir. Gereksiz karşılaştırmayı atlar. Ama ikinci tarafta bir iş yapılıyorsa (skoru artırmak, bir fonksiyon çağırmak) o kod **hiç çalışmaz**.

Beş ifadenin her biri true mu, false mu?

sketch.js · satır 1-6

Kopyala

Büyüt

```
1 let x = 150;  
2 let y = 200;  
3 let skor = 7;  
4 let can = 2;  
5 let sure = 0;  
6 let oyunBitti = false;
```

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
x > 0 && x < 400 && y > 0 && y < 400  
skor >= 10 && !oyunBitti  
can > 0 && skor < 10 && !oyunBitti  
can === 0 || sure === 0  
(skor >= 10 && can > 0) || oyunBitti
```

Cevaplar tuvalde

sketch.js · satır 17-30

Kopyala

Büyüt

```
17 // Dört koşullu VE: nokta tuval içinde mi?
18 let tuvalIcinde = (x > 0 && x < 400 && y > 0 && y < 400); // true
19
20 // İkili VE: skor yeterli mi ve oyun bitmedi mi?
21 let kazandi = (skor >= 10 && !oyunBitti); // false – skor henüz 7
22
23 // Üçlü VE: oyun devam edebilir mi?
24 let oyunDevam = (can > 0 && skor < 10 && !oyunBitti); // true
25
26 // VEYA: oyun bitti mi? (can veya süre tükendi)
27 let oyunSonu = (can === 0 || sure === 0); // true – sure 0
28
29 // Parantezli karışım: kazanma veya zorunlu bitiş
30 let ekranMesaji = (skor >= 10 && can > 0) || oyunBitti; // false
```

Çıktı

Çalıştır

Büyüt

```
tuvalIcinde: true
kazandi: false
oyunDevam: true
oyunSonu: true
ekranMesaji: false
```

Kutularla oynayın

 15 dk

1. Adınızı bir `let`, doğum yılınızı başka bir `let` ile tutun. Tuvale “Ada, 2006” gibi tek satır yazdırın.
2. Yaşınızı bu yıldan doğum yılınızı çıkararak hesaplayıp ekrana yazdırın.
3. En üstte `let x = 0;` tanımlayın. Her frame 2 artsın ve bir daire o konumda dursun. Tuvalin sonuna gelince başa dönsün.
4. `const HIZ = 2;` tanımlayıp 2 yerine onu kullanın. Sonra `draw` içinde `HIZ = 5;` yazmayı deneyin. Konsol ne diyor?

Zorlu görev: tabloyu siz doldurun

🕒 15 dk

a	b	!(a && b)	!a !b
true	true	?	?
true	false	?	?
false	true	?	?
false	false	?	?

1. Tabloyu önce kâğıtta doldurun.
2. Son iki sütunda ne fark ettiniz?
3. Dört durumu bir sketch'te değişkenlerle kurup `text` ile ekrana yazdırarak doğrulayın.
4. "Oyun devam ediyor" ifadesinin tersini iki farklı biçimde yazın.

Sonunda **b** kaç olur?

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
1 let a = 5;  
2 let b = a;  
3 a = 10;
```

☒ 5☐ B 10☐ C 15☐ D Hata verir

`b = a`, `a`'nın o andaki değerini `b` kutusuna **kopyalar**.
Kutular birbirine bağlanmaz.

"Skor: " + 3 + 4 ifadesinin sonucu ne?

A "Skor: 7"

✓ "Skor: 34"

C 7

D Hata verir

Soldan sağa: önce "Skor: " + 3 bir metin olur, sonra ona 4 eklenir. Toplamak istiyorsanız parantez: "Skor: " + (3 + 4) .

can = 0, sure = 30, oyunBitti = false. Sonuç ne?

sketch.js

Kopyala

Büyüt

```
can > 0 || sure > 0 && !oyunBitti
```

☒ true☐ false

&& önce işlenir: `sure > 0 && !oyunBitti` → `true`. Sonra `false || true` → `true`. Parantez yazsaydık tartışmaya gerek kalmazdı.

Merak edenler için kaynaklar

PATT VİRA

Variable

Değişken tanımlama ve değerini değiştirme.

pattvira.com > [intro-to-creative-coding](#) > [variable](#)

THE CODING TRAIN

Define Your Own Variables

Kendi değişkenini açmak ve kullanmak.

thecodingtrain.com > [2-variables](#) > [2-define-variables](#)

PATT VİRA

Boolean Expression

Karşılaştırma ve mantıksal operatörler.

pattvira.com > [intro-to-creative-coding](#) > [conditionals-boolean-expression](#)

THE CODING TRAIN

Incrementation Operators

Bir değişkeni her frame artırmak.

thecodingtrain.com > [2-variables](#) > [3-incrementation](#)

Bugün ne öğrendik?

- ✓ Değişken, adı olan bir kutudur. `let` değişebilir, `const` değişmez.
- ✓ Kalıcı değerler `setup` ve `draw` 'ın dışında tanımlanır.
- ✓ Üç temel tür: number, string, boolean.
- ✓ `=` atar; `===` sorar. Karşılaştırmanın sonucu hep boolean'dır.
- ✓ `&&` ikisi de, `||` en az biri, `!` tersi.
- ✓ Aralık `20 < x && x < 60` diye yazılır; zincir yazılmaz.

SIRADAKİ DERS

Program nasıl karar verir?

if, else if ve else.

Sonraki sunum →

← Önceki